

Obertura del Cicle de Nadal de 2004

GLOSA

Lleidatanes i lleidatans,

Desitjo, en primer lloc, agrair a l'Agrupació Ilerdenca de Pessebristes haver-me convidat a fer aquesta tradicional glosa de Nadal, en aquest acte d'obertura del cicle nadalenc d'enguany. Una agrupació, la dels pessebristes de Lleida, a la que vull manifestar la meva felicitació i el meu agraïment per haver sabut mantenir la nostra tradició nadalenca més estimada; per promoure el reconeixement dels mèrits dels mestres, i de les mestres, pessebristes, com es pot veure en la Capella del Peu del Romeu; perquè a més de mantenir-la, difon la tradició del Pessebre, com indica la varietat dels grups que poden optar al concurs de pessebres, que, cal esmentar-ho, enguany en fa la setantena edició; i pel seu afany en la continuació d'aquesta tradició, animant als més joves a fer el seu propi pessebre i a participar en el concurs que, també enguany, celebra la seva trentena edició.

El Cicle de Nadal s'anuncia amb el temps d'Advent. Un període del calendari litúrgic que dona inici a l'any, des del punt de mira religiós, començat el passat diumenge 28 de novembre, i que finalitzarà el dia de Nadal.

L'arribada dels dies de Nadal s'anuncien a Lleida fins i tot uns dies abans. Per a lleidatanes i lleidatans l'aparició de la boira, a principis de novembre, contribueix, ja, a la creació d'una atmosfera adient per a les celebracions religioses i lúdiques que tindran lloc en el mes de desembre. La boira, com va dir el nostre poeta Màrius Torres, també és fidel a l'esperit de Nadal, anunciant amb la seva presència l'adveniment del cicle d'aquestes festes.

Un altre senyal de que s'acosta el dia de Nadal és que, durant tot el dies anteriors, les hores de llum es van escurçant ostensiblement dia a dia, fins a arribar al seu mínim, precisament als voltants de Nadal. Mort i, al mateix temps, renaixement de la llum. El solstici d'hivern, el dia 22 de desembre, marca, també, un final d'any i l'inici d'un de nou. No és per atzar que les civilitzacions de totes les èpoques hagin celebrat aquest moment de l'any solar. Perquè el solstici d'hivern és, també, el final, aparent, de la vida sobre la terra i, al mateix temps, la renovació de la vida, a partir de les llavors soterrades que han de morir per donar nova vida, curulles de la saó de les pluges de tardor.

El nou cicle de renovació de la vida, material i espiritual, és doncs un renaixement. Una nova vida per a la terra, una nova vida per homes i dones. Per tant, una nova esperança que es fa present amb les manifestacions d'amor i de solidaritat que acompanyen les celebracions d'aquests dies. Amor a la família, que també es manifesta amb una especial cordialitat, paraula que ve de cor, amb els amics i els companys de feina. I solidaritat amb els que més en tenen menester, per a que, ells també, puguin tenir una esperança de futur.

Les festes del solstici d'hivern, del nostre Nadal, venien acompanyades del foc que dona calor, aquesta calor que un sol més tebi no aporta com ho ha fet en els mesos anteriors. Imatge, també, del naixement d'una altra llum que ha il·luminat la terra en el transcurs de dos mil anys. Si abans es posaven torxes enceses, especialment en el nord d'Europa, avui posem llum als pessebres i als arbres de Nadal, però també en els carrers i places de la ciutat, per donar notícia de la nova llum que ha arribat. També el guarniment lluminós dels carrers, és una altra de les manifestacions que ens adverteixen de l'arribada de Nadal. Abans enceses el dia de Santa Llúcia, ara enceses molts dies abans, com si tinguéssim un desig urgent de començar a viure aquests dies de joia.

Les celebracions del solstici d'hivern comportava l'intercanvi d'obsequis. Avui sovint interpretat de manera incorrecta, degut a la febre de consum que ens agafa, talment es tractés d'una grip que afecta tota la població. L'intercanvi de regals, entre familiars o entre amics, era, temps enrera, una manifestació de l'estimació sentida entre les persones. Certament, avui l'ona de consum material que ens embolcalla s'assembla més a la dels antics ritual pagans que a la manifestació de l'amor entre les persones que els cristians anomenem caritat. O, si ho voleu dit amb un altre mot, solidaritat.

Potser pel clima materialista que ens envolta els primer anuncis de les festes que integren el cicle nadalenc són els anuncis publicitaris. Com sabeu, la publicitat de determinats productes gastronòmics, especialment els torrons, de determinats regals, especialment les joguines per a la canalla, i de determinats espectacles, com les revetlles de cap d'any, són publicitats en exclusiva, o gairebé en exclusiva, pels volts de Nadal. Això, però, no ens ha de fer perdre de vista que també aquests consums formen part de la tradició del cicle nadalenc: Nadal, Cap d'Any i Reis. És tot recordant-ho que serem més moderats en el nostre consum, cosa que també agrairan el nostre organisme i la nostra butxaca.

L'anunci del Nadal ens arriba, també, per correu. Desitjar bones festes a través d'una felicitació de Nadal és un costum que s'ha anat estenent arreu. Des de les felicitacions de mera cortesia, potser les més abundoses, fins a les felicitacions més personals, aquelles que més agraïm, passant per les que ens han dibuixat de forma maldestre però que venen carregades d'estimació els més petits de la casa, els infants, que són les felicitacions que més ens emocionen.

Aquestes felicitacions nadalenques han anat evolucionant amb el pas del temps. Alguns encara recordaran les ja desaparegudes felicitacions de l'escombriaire, del vigilant nocturn o del sereno, acompanyades d'uns rodolins en els quals se'ns demanaven les estrenes o "aguinaldo". Felicitacions que ja no existeixen per tal que tampoc existeixen molts dels oficis esmentats, que suposaven el tracte directe amb els veïns de cada barri. D'altra banda, veiem com els protagonistes del Nadal, la Sagrada Família, temps enrera motiu gairebé únic de les felicitacions, ha anat canviant i, avui, són variats els motius reproduïts, encara que continua majoritàriament present el de l'estel indicador del camí a seguir per arribar al pessebre on Jesús va néixer.

Amb els canvis de motius en les felicitacions nadalenques, hem perdut, a més, la possibilitat de poder contemplar, reproduïdes, algunes de les grans obres d'art de la pintura de tots els temps. Algunes felicitacions encara en conserven el costum, però són considerades, habitualment, com a massa solemnes. Per contra, amb els nous hàbits hem guanyat amb la possibilitat d'ajudar, mitjançant la utilització de les felicitacions que editen, a diverses institucions públiques i privades ocupades en donar suport a persones discapacitades o a aquelles que precisen, arreu del món, una atenció més intensa, els infants.

Que s'acosta Nadal ho vivim, igualment, en la música. Les nades. Arribats a aquests dies, Les cançons de Nadal són per tot arreu. A les emissores de ràdio, a les pantalles de televisió, a les botigues, als carrers de Lleida, a les escoles, als auditoris. Avui també hem pogut escoltar-ne algunes en la magnífica interpretació que ens ha fet la Capella de Música de Sant Llorenç, a qui em complau felicitar per la bona execució de totes les nades interpretades sota la direcció del mestre Virgili.

I felicitar, igualment, per la presentació de la Nadala d'enguany, harmonitzada pel nostre gran compositor i amic Josep Prenafeta, amb la que l'Agrupació Ilerdenca de Pessebristes ens ha volgut felicitar aquest Nadal, que es podrà tornar a sentir demà, a l'Auditori Municipal, juntament amb la cantata "Gent de tot el món ens estimem pel que som i

fem”, on estan convocades deu corals lleidatanes, mantenidores de la música viva del nostre poble, estimant i cantant el que som i el que fem.

Ja som, doncs, més a prop del gran dia. Els primers en gaudir-ne del Cicle de Nadal són els escolars. Des dels més menuts fins als que estudien en la Universitat, anticipen les festes de Nadal amb unes curtes, però intenses, vacances que els hi permeten, al mateix temps, fer una pausa en la, per a ells sens dubte, dura tasca d’estudiar i canviar el tràfec diari dels llibres i els treballs de classe, per unes activitats més relaxades i festives que els hi permetran tornar a les aules amb el cos descansat i l’esperit, així ho espero, renovat.

Finalment, en aquest ja llarg camí que ens porta a Betlem, justament tres dies abans, vivim la commoció de la rifa de Nadal. Durant tot un matí, vagis on vagis, no pots escoltar altres veus que les de la cantarella dels nens i nenes del Col·legi de Sant Ildefons, anunciant el números de la loteria premiats i el corresponent premi per a cadascun d’ells, sempre a l’espera de que cantin la grossa. Més tard, resulta impossible veure cap canal de televisió que no reculli alguna entrevista amb els tocats per la fortuna de la grossa o dels premis menors. El dia següent, 23 de desembre, és conegut popularment com el dia de la salut, expressió que reflecteix, una vegada més, la sàvia ironia del nostre poble que, tanmateix, ha deixat un bon pessic dels seus ingressos en temptar la sort.

Ja som a un pas de la nit màgica de Nadal. Abans d’arribar-hi, però, hem de plantar el pessebre. Anirem a cercar aquella capsa on dormen des de l’any anterior, ben embolicades, les figures del nostre pessebre. Tal vegada hi afegirem alguna de nova adquirida, potser la darrera novetat de caganer, en alguna de les parades del mercadet que s’instal·la pels volts de Nadal. Segurament, haurem passat més d’una vegada pel davant de l’aparador de Casa Fregola, i haurem admirat les veritables meravelles de l’artesanía dels mestres pessebristes que hi són exposades, una petita part de les que guarda en l’interior del seu magatzem. Finalment farem el pessebre de casa, el nostre, el de sempre, el que, generació rera generació, manté aquesta bella tradició que combina la creativitat de qui ho realitza amb el fet de compartir-ho amb els altres.

Una tradició que no s’estanca, sinó que, per contra, evoluciona. L’Associació Ilerdenca de Pessebristes n’és en bona mida responsable. Gràcies a la seva tasca continuada, ens esperona a millorar la nostra creativitat per la via competitiva del concurs, en les seves variades modalitats, des de la familiar a la dels centres escolars o els aparadors de les botigues de Lleida. Amb la categoria reina del diorama, aquesta petita

però gran meravella, obra de l'enginy dels mestres pessebristes, capaços d'expressar tota l'emoció de l'Epifania en un espai reduït i amb una escenografia original que saben transmetre l'atmosfera de l'esdeveniment que representen.

Mantenir la tradició vol dir encomanar a les noves generacions l'interès per fer el pessebre. Per això resulta tant important el concurs infantil i juvenil de pessebres, el resultat del qual podeu veure en l'exposició de la sala municipal d'exposicions de la Plaça de Sant Joan i els pessebres premiats en el Pati del Palau de la Paeria. La imaginació mostrada pels infants sempre ens sorprèn. La seva participació en la creació pessebrista incorpora nous materials, diferents de les tradicionals figures, més colorit, situacions inesperades en la representació escenogràfica del quadre, i sempre el seu toc innocent, no exempt de sensibilitat plàstica.

Una bella expressió plàstica és, precisament, el que persegueixen els pessebres vivents, una altra mostra de creativitat artística que atreu multitud de visitants en els llocs on es representen. La posta en escena és, habitualment, molt acurada, tant pel que fa al conjunt com als detalls, però el que més interessa, sens dubte, és la sentida participació de la gent del poble en aquesta manifestació del seu esperit nadalenc. Una altra representació tradicional del naixement de Jesús, adreçada de manera especial als infants, és naturalment, la dels Pastorets. Una representació per a tota la família, plena de bon humor, amb algun ensurt per als més menuts que també ens acosta, caminant amb els pastors, a la nit de Nadal.

I ja hi som. Tots cap a la parròquia a sentir la Missa del Gall. Les celebracions nocturnes tenen quelcom d'especial. En una nit, millor freda, tot just començat l'hivern, l'atmosfera recollida del temple, juntament amb la joia que acompanya la celebració i els cants de Nadal, ens omplen d'una pau interior que compartim, com diu el missatge nadalenc, amb tots els homes i les dones de bona voluntat. Si, a més de les tradicionals nades, tenim la sort de poder escoltar la música meravellosa de *l'Adeste Fideles*, preferentment cantada per una veu blanca, haurem viscut un moment de gran bellesa en la nostra vida, en aquesta nit única que inicia el dia més important del cicle de Nadal.

Després vindran les celebracions familiars presidides pels àpats de Nadal i de Sant Esteve, precisament el dia, el 26 de desembre, de celebració de la Sagrada Família en el calendari litúrgic. I, pocs dies després, el 28, la celebració dels Sants Innocents. No cal dir que és un dia presidit per les enredades que ens intenten fer, sovint amb èxit, a casa o a la feina, amb la complicitat activa dels mitjans de comunicació; un dia en que sempre hem

d'estar atents a que no ens pengin alguna llufa a l'esquena. Tota la xerinola d'aquest dia, però, no ens ha de fer perdre de vista que la celebració d'aquest dia és en memòria d'un fet horrible. I que, avui, en molts llocs del món, alguns tant propers com els que van viure els fets narrats pels evangelis, passen per circumstàncies semblants, per causes no tant diferents de les que van desencadenar aquells tràgics fets.

Ara, vull recordar les paraules del gran poeta Miquel Martí Pol en unes de les seves reflexions sobre els dies de Nadal, diuen així:

Torna Nadal i torna la pregunta
¿Proclamarem la pau amb les paraules
mentre amb el gest afavorim la guerra?

Però tornem a la festa. La nit de Cap d'Any tanca un cicle i n'enceta un de nou. Comença, com sembla obligat, amb gran sopar, en família, amb els amics o en la companyia d'altres conciutadans en locals públics, seguit de la revetlla, fins a altes hores de la matinada. Al dia següent, o millor dit en el mateix dia primer de gener, després de recuperar-nos d'un excés més o menys important, mentre apleguem forces per encarar un altre dinar, igualment sòlid, potser mentre mirem per la televisió el ja tradicional concert que ens ofereixen des de la sala del Musikverein de la ciutat de Viena, és possible que ens animem a fer un balanç del que ens ha donat de sí l'any transcorregut i de plantejar-nos algun canvi o la realització de nous projectes per al nou any justament encetat, tot amb l'esperança de tenir un any millor que el transcorregut. És un desig que ens fem arribar els uns als altres, i que no ens cal sinó posar de la nostra part allò que sigui necessari per aconseguir-ho.

I anem, ja, a tancar el cicle amb la festa de Reis. Com cada any, sense falta, el Reis d'Orient venen a Ponent a portar il·lusió, molts nervis, i, així ho desitjo, moltes joguines i regals a les lleidatanes i als lleidatans, de totes les edats, que han estat bons minyons en el transcurs de l'any anterior. La Paeria, com no pot ser d'altra manera, els acull a la ciutat amb una gran cavalcada, cita obligada per a tota la canalla, que prèviament haurà hagut de posar, negre sobre blanc, les seves peticions en una carta, degudament lliurada al correu habitual o al correu electrònic, o donada personalment als patges de la comitiva reial o al seu primer representant, el Gran Camarlenc, anunciador puntual de la visita d'orient.

Amb el dia de Reis es tanca el cicle, tot i que perdurarà en la nostra memòria. Ho faran els Nadals de la nostra infantesa, els que hem compartit

amb la il·lusió dels nostres fills i els que vivim amb la dels nostres nets. Hem donat un nou pas endavant a la nostra vida. L'estel que anunciava el camí cap a Betlem s'allunya. El mateix estel que uns artesans de Betlem han confegit per als membres i els amics de l'Associació de Pessebristes de Lleida. Un símbol que ens anuncia, ja, el retorn del Nadal de l'any vinent. Un símbol d'esperança. Un símbol de futur en pau per a aquella terra i per a tot el món.

Gràcies per la vostra atenció.

Us desitjo, de tot cor, un bon Nadal i un pròsper any 2005.

Moltes gràcies.

Palau de la Paeria, 18 de desembre de 2004

Àngel Ros i Domingo
Alcalde de Lleida